

L Ö G

1

5. jan.

um síldarverksmiðjur ríkisins.

Vér Christian hinn Tíundi, af guðs náð konungur Íslands og Danmerkur, Vinda og Gauta, hertogi í Slésvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þéttmerski, Láenberg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefir fallizt á lög þessi og Vér staðfest þau með samþykki Voru:

1. gr.

Hver sá, er reisa vill eða stækka síldarverksmiðjur hér á landi, skal hafa til þess leyfi ríkisstjórnarinnar.

2. gr.

Ríkissjóður hefir að öðru jöfnu forkaupsrétt að síldarverksmiðjum þeim, sem nú eru í landinu eða síðar kunna að verða reistar.

3. gr.

Síldarverksmiðjur þær, sem ríkið nú á eða síðar kann að eignast, skulu reknar samkv. lögum þessum, sé eigi öðruvísi ákveðið.

4. gr.

Stjórn síldarverksmiðja ríkisins skal skipuð 5 mönnum, kosnum hlutbundinni kosningu í sameinuðu Alþingi til þriggja ára í senn. Stjórnin kys sér sjálf formann.

Yfirstjórn verksmiðjanna er í höndum verksmiðjustjórnar. Hefir hún aðsetur og varnarþing á Siglufirði, og skulu stjórnarnefndarmenn hafa þar fast aðsetur þann hluta ársins, sem verksmiðjurnar eru reknar, nema þeir séu fjarverandi í erindum verksmiðjanna. Atvinnumálaráðherra setur stjórninni erindisbréf og ákveður laun hennar og endurskoðenda.

Til þess að skuldbinda verksmiðjurnar þarf undirskrift þriggja stjórnarnefndarmanna.

Stjórn verksmiðjanna ræður framkvæmdarstjóra, er hefir á hendi daglega stjórn verksmiðjanna og umsjón með rekstrinum. Annast hann sölu afurðanna í samráði við stjórnina.

Framkvæmdarstjóri hefir prókúruumboð fyrir verksmiðjurnar og skuldbindur þær eftir reglum um prókúru, að svo miklu leyti sem öðruvísi er eigi ákveðið.

Stjórn verksmiðjanna ákveður með erindisbréfi starfsvið framkvæmdarstjóra og laun.

5. gr.

Endurskoðendur verksmiðjanna séu þrír, skipaðir af atvinnumálaráðherra, eftir tilnefningu þriggja stærstu þingflokka, til eins árs í senn.

6. gr.

Verksmiðjustjórninni er óheimilt, án samþykktar Alþingis, að auka við verksmiðjurnar nýjum vélum eða mannvirkjum umfram það, sem nauðsynlegt er til þess að tryggja öruggan og hagfelldan rekstur þeirra vinnslutækja, sem fyrir eru.

Til allra meiri háttar framkvæmda skal jafnan leita samþykkis ráðherra og leggja fyrir hann ýtarlega greinargerð og kostnaðaráætlun.

1

5. jan.

Ríkissjóður ber eigi ábyrgð á þeim skuldum, sem sildarverksmiðjur ríkisins stofna til eftir 31. des. 1937, nema heimild sé veitt til þess af Alþingi.

7. gr.

8. gr.

Nú er ríkissjóður eigandi sildarbræðslustöðvar, og er ríkisstjórninni þá heimilt að selja hana samvinnufélagi sildveiðimanna, ef slíkur félagsskapur æskir kaupanna og setur tryggingar, er ríkisstjórnin tekur gildar, enda hafi Alþingi lagt samþykki sitt á söluna. Ennfremur er það skilyrði fyrir slíkri sölu, að þátttaka í samvinnufélaginu sé almenn, bæði meðal útgerðarmanna og sjómanna.

9. gr.

Verksmiðjurnar kaupa ekki síld af framleiðendum, nema með sérstakri heimild frá atvinnumálaráðherra, en taka við henni til vinnslu fyrir þeirra reikning.

10. gr.

Áður en starfræksla verksmiðjanna hefst, skal stjórn þeirra gera samninga við þá útgerðarmenn, er óska að fá verksmiðjunum afla sinn til vinnslu, svo og um tölu veiðiskipa. Ganga samningsbundnir viðskiptamenn fyrir öðrum um mótöku síldar. Skal áætlun um viðskiptamagnið vera fyrir hendi fyrir 15. maí ár hvert. Ákveður þá atvinnumálaráðherra innan viku, í samráði við stjórn verksmiðjanna, með hliðsjón af hinu áætlaða viðskiptamagni, hvort verksmiðjurnar verða reknar það ár.

Nú verður meira framboð á síld til bræðslu en sýnilegt er, að verksmiðjurnar geti unnið, og getur þá stjórn verksmiðjanna ákveðið, hve mikið verði tekið til vinnslu af hverjum framleiðanda, enda sé framleiðanda tilkynnt það svo fljótt sem verða má, ef ekki er hægt að taka þá síld til vinnslu, sem hann óskar að fá lagða inn í verksmiðjurnar.

11. gr.

Eigendum skal greitt söluverð afurða þeirrar síldar, sem tekin er af þeim til vinnslu, að frádregnum þeim kostnaði, sem hér segir:

1. Stjórnarkostnaði og öðrum venjulegum rekstrarkostnaði, þar með taldir vextir af stofnkostnaði, eins og hann er á hverjum tíma.
2. Afborgun af stofnkostnaði síldarverksmiðjanna, svo sem um er samið á hverjum tíma við lánveitendur eða ríkissjóð.
3. Ekki minna en 2% fyrningargjöld af húsum og mannvirkjum og 5% af vélum og áhöldum.
4. 5% gjald í varasjóð.

Við afhendingu síldarinnar til vinnslu má greiða eigendum hennar allt að 85% af áætlunarverði síldarinnar nýrrar, ákveðnu samkvæmt þessu og með hliðsjón af 9. gr. Komi það í ljós, er allar afurðir verksmiðjanna hafa verið seldar, að andvirði afurðanna meira en hrökkvi fyrir útgjöldum þeim, sem talin eru upp í 1.—4. lið þessarar greinar, ásamt þeim hluta áætlunarverðsins, sem greiddur hefir verið til þeirra, sem lagt hafa inn síld til vinnslu, og fyrir tilsvarendi hluta af andvirði keyptrar síldar, skal því, er þá kann að vera eftir, skipt í réttu hlutfalli við síldarmagn milli þeirra, er lagt hafa inn síld til vinnslu, og verksmiðjanna sjálfra, er teljast eigendur þeirrar síldar, sem keypt hefir verið á fast verð við afhendingu.

12. gr.

Sildarverksmiðjum ríkisins skal skylt að selja samvinnufélögum, bæjarfélögum, hreppsfélögum og búnaðarfélögum það af síldarmjöli, sem slík félög panta fyrir 30. september ár hvert.

Hámarksverð á sildarmjöli til samvinnufélaga, bæjarfélaga, hreppsfélaga og búnaðarfélaga ákveður ríkisstjórnin ár hvert, að fengnum tillögum verksmiðjustjórnar og með hliðsjón af kostnaðarverði og markaðsverði, enda hafi félögin pantað fyrir 30. september það af sildarmjöli, sem þau telja sig þurfa og sildarbræðslurnar geta látið af höndum. Skulu félögin skyld að hafa leyst út pantanir sínar í síðasta lagi 10. nóv. það ár, sem þær eru gerðar.

Félögin mega aðeins láta sildarmjölið af hendi til notkunar innanlands. Brot á móti þessu varða sektum frá 1000 til 10000 kr.

13. gr.

Reikningsár verksmiðjanna skal vera almanaksárið. Stjórn verksmiðjanna skal gera reikningsskil fyrir starfsárið svo fljótt sem auðið er, og eigi síðar en svo, að endurskoðendur geti lokið störfum sínum fyrir 1. júlí ár hvert.

Að þeim tíma loknum skal stjórn verksmiðjanna tafarlaust senda ríkisstjórninni afrit af rekstrar- og efnahagsreikningum verksmiðjanna, undirritaða af stjórninni og áritaða af endurskoðendum, ásamt skýrslu um störf og rekstur verksmiðjanna á árinu.

Reikningarnir skulu árlega birtir í B-deild Stjónartíðindanna og ríkisreikningnum.

14. gr.

Verksmiðjurnar skulu greiða $\frac{1}{2}\%$ af brúttóandvirði seldra afurða ár hvert til bæjarsjóðs eða sveitarsjóðs, þar sem þær eru starfræktar, þó ekki yfir 25% af útsvörum viðkomandi bæjar- eða sveitarfélags það ár. Þær greiða ekki útsvar né tekju- og eignarskatt.

15. gr.

Nánari ákvæði um rekstur og tilhögun verksmiðjanna setur atvinnumálaráðuneytið með sérstakri reglugerð.

16. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 14 9. jan. 1935, um sildarverksmiðjur ríkisins, og lög nr. 35 13. júní 1937, um breyting á lögum um sildarverksmiðjur ríkisins 9. jan. 1935.

17. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Kosning 5 manna í verksmiðjustjórn, samkv. 4. gr., skal fara fram á því þingi, sem samþykkir þessi lög. Fellur þá jafnframt niður umboð núverandi verksmiðjustjórnar. Skipun endurskoðenda samkvæmt 5. grein fer fram strax og verksmiðjustjórn hefir verið kosin. Fyrningargjöld af dr. Pauls verksmiðju, sem nú er eign ríkisins, skal eigi reikna þau 2 ár, sem eftir er að greiða fyrirverandi eiganda afborganir af andvirði verksmiðjunnar samkvæmt samningi.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sér að hegða.

Gjört á Amaliuborg, 5. janúar 1938.

Undir Vor konunglega hönd og innsigli.

Christian R.
(L. S.)

Haraldur Guðmundsson.